

TÜRK SİNEMASINDA MELEZ BİR ALT TÜR OLARAK DRAMEDİ: NEŞELİ HAYAT FİLMİ ÖRNEĞİYLE

Seher MİDİLLİ¹

Öz

Film türleri, sinemanın en önemli sınıflandırma sistemlerinden birini oluşturmaktadır. Sinemada türler; filmlerin temalarını, anlatılarını ve izleyicilere sundukları deneyimleri sınıflandırmaya yarayan kategorilerdir. Her bir film türü; belirli bir anlatı biçimini, temayı ve görsel dili yansıtarak seyirciye farklı deneyimler sunmaktadır. Sinemada türler filmin seyirci üzerinde ne tür bir duygusal etki yaratacağı ve nasıl bir anlatı biçimine sahip olduğu hakkında bilgi vermektedir. Bu anlamıyla sinema endüstrisinde film türlerinin sınıflandırılması seyircinin nasıl bir içerik ile karşılaşacağını ortaya koymayı kolaylaştırmaktadır. Film türleri genellikle temalar, anlatı yapıları, karakter tipleri, görsel düzenlemeler ve ses kullanımı gibi unsurlara dayalı olarak belirlenmektedir. Sinema tarihinde, birçok film türü ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Bunun yanında bazı türler değişim geçirerek gelişimini sürdürmüş ve diğer türlerden anlatı kalıplarını ödünç alarak kendi sınırlarını aşmıştır. Türlerin kendi sınırlarını aşarak birbirleri ile iç içe geçtiği süreçte melez alt türler ortaya çıkmıştır. Dramedi de bir melez alt tür olarak komedi ve dram gibi sinemada en fazla üretilen filmlerin anlatı geleneklerinin aynı filmde birleştirilmesinden doğmuştur. Çalışmanın amacı bir melez alt tür olarak dramedinin nasıl bir anlatı yapısına ve estetiğine sahip olduğunu örnek bir film incelemesi üzerinden ortaya koymaktır. Çalışmanın amacına uygun olarak son dönem Türk sinemasından *Neşeli Hayat* filmi amaçlı örneklem yöntemi ile incelenmek üzere seçilmiştir. Çalışmanın örneklemini oluşturan *Neşeli Hayat* bir film eleştiri yöntemi olan tür eleştirisi çerçevesinde ele alınarak analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Film türleri, Dram, Komedi, Melez tür, Dramedi, Neşeli Hayat

DRAMEDI AS A HYBRID SUBGENRE IN TURKISH CINEMA: WITH THE EXAMPLE OF NEŞELİ HAYAT

Abstract

Film genres constitute one of the most important classification systems of cinema. In cinema, genres are categories used to classify the themes, narratives and experiences that films offer to their audiences. Each film genre offers different experiences to the audience by reflecting a particular narrative form, theme and visual language. In cinema, genres provide information about what kind of emotional impact the movie will have on the audience and what kind of narrative form it has. In this sense, the classification of film genres in the cinema industry makes it easier to reveal what kind of content the audience will encounter. Film genres are generally determined based on elements such as themes, narrative structures, character types, visual arrangements and the use of sound. In the history of cinema, many film genres have emerged and developed. In addition, some genres have continued their development through change and have transcended their own boundaries by borrowing narrative patterns from other genres. In the process where genres transcend their own boundaries and intertwine with each other, hybrid subgenres have emerged. Dramedy, as a hybrid subgenre, was born by combining the narrative traditions of the most produced films in cinema such as comedy and drama in the same film. The aim of the study is to reveal how dramedy as a hybrid subgenre has a narrative structure and aesthetics through a sample film analysis. In accordance with the aim of the study, Joyful Life from recent Turkish cinema

Keywords: Film genres, Drama, Comedy, Hybrid genre, Dramedy, Neşeli Hayat

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü, seher.midilli@marmara.edu.tr, ORCID:0000-0003-2064-5562

Başvuru Tarihi (Received): 02.02.2025 **Kabul Tarihi** (Accepted): 18.04.2025

Giriş

Tarihin erken dönemlerinden itibaren sanat insanın iç dünyasına özgü duyguları ifade etmesi için önemli araç olmuştur. Sinema da insanın kendini ve sahip olduğu duyguları dışa vurması noktasında işlev kazanan sanatlardan biri haline gelmiştir. Her sanat dalında sanatçısının özgün bakış açısı ile üretilen eserler taşıdıkları estetik değerlere, biçimsel ve içerik özelliklerine göre sınıflandırılmaktadır. Tür adı verilen bu sınıflandırma sinema sanatında da kullanılan ve filmleri konularına ve anlatı özelliklerine göre kategorize etme üzerine kuruludur. Kavramsal olarak *aynı çeşit varlıklar veya nesneler içinde ortak özellikleri bulunanların her biri* (sozluk.gov.tr) şeklinde tanımlanan tür sinemada filmlerin ortak olarak taşıdıkları biçim ve içerik özelliklerine göre kategorize edilmesi şeklinde karşılık bulmaktadır. Tür filmleri genel manada insanların kolektif bilinçaltılarında yatan psikolojik ve kültürel sorunlarından ve kaygılarından doğan çatışmaların simgesel olarak aktarıldığı sinemasal araçlardır. Tür filmlerinde insanın bilinçaltında yatan sorun ve kaygıların sergilenmesi ile seyirci kendi bilinçaltında yatan çatışmalarla yüzleşme olanağı bulabilmektedir. Tür filmleri bu anlamıyla seyircinin bilinçaltı çatışmalarını gün yüzüne çıkaran; duygu ve hayallerini sergileyen dışavurum alanına dönüşmektedir (Akbulut, 2003, s. 23). Önceleri filmleri içeriğine göre sınıflandırmak daha kolayken teknolojinin gelişmesi ve sinemanın farklı alanlara evrilmesiyle filmleri sınıflandırma sorunu daha karmaşık bir hal almıştır. Konusu, anlatı biçimi, görsel betimlemesiyle herhangi bir filmi tek bir film türü kategorisine yerleştirebilmek günümüz sinemasında giderek güçleşmektedir (Özden, 2004, s. 286). Bir filmi tek bir türün özellikleri ile ilişkilendirerek o türde sınıflandırmaya ilişkin güçlük özellikle günümüz sinemasında türsel geleneklerin aynı filmde birbiri içine karıştırılmasından kaynaklanmaktadır.

Bir film türü olarak dram konu olarak genellikle insanın yaşamındaki zorluklara, içsel çatışmalara ve duygusal travmalara odaklanmaktadır. Dram türünde seyircinin karakterlerin yaşadığı acılar, kayıplar ve mücadeleler ile empati kurması sağlanmaktadır. Seyirci kendisinde uyanan bu empati duygusu ile karakterin yolculuğunda ona eşlik etmektedir. Ele aldığı konular ve bu konuları ele alış biçimi bakımından dram türünün karşısında konumlanan komedi anlatısında ise gülmece ve eğlence ön plana çıkmaktadır. Seyirciyi güldürmek, eğlendirmek, zaman zaman ise güldürür ve eğlendirirken düşündürmek komedi türünün öncelikleri arasında yer almaktadır. Bir filmin dram ve komedi türlerinin özelliklerini aynı anda taşımasıyla ortaya çıkan dramedi ise sinemada ciddi ve ağırbaşlı konuların gülmece ile sentezlendiği melez bir alt türdür. Dram türünden aldığı dramatik unsurları komedi türünde aldığı gülünç unsurlar ile birleştirerek seyirciye duygusal ve eğlenceli bir sinema deneyimi sunmaktadır.

Bu çalışma dram ve komedi türlerinin birleşiminden doğan melez bir alt tür olarak dramedinin Türk sinemasındaki görünümünü konu edinmektedir. Çalışmanın temel hipotezi dram ve komedi türlerinin birleşiminden dramedi şeklinde isimlendirilen yeni ve melez bir alt türün ortaya çıktığı ve özellikle son dönem Türk sinemasında dram ve komedi türlerine ait anlatı kalıplarının dramedi türünde bir araya getirildiğidir. Hipotezin test edilmesine yönelik olarak çalışmada ortaya konulan araştırma soruları şu şekildedir:

- Melez bir alt tür olarak dramedi dram ve komedi türlerinin hangi anlatım özelliklerinden beslenmektedir?
- Dramedi türü hangi film türünün anlatım özelliklerini başat olarak taşımaktadır?
- *Neşeli Hayat* filmi hangi özellikleri ile dramedi türünün anlatı özelliklerini taşımaktadır ve bu özellikler filmde türün anlatı geleneğini nasıl yeniden inşa etmektedir?

Çalışmanın amacı dram ve komedi türlerinin birleşimi ile ortaya çıkan dramedi türünün bir örneği olarak *Neşeli Hayat* filmindeki simgesel düzeyleri çözümleyerek filmi dramedi türünün anlatı gelenekleri içine yerleştirmektir. *Neşeli Hayat* filminin tür eleştirisi çerçevesinde incelenebilmesi için dram, komedi ve dramedi türlerinin türsel özellikleri ve anlatı geleneklerinin

ortaya konulması gerekmektedir. Bu doğrultuda dram, komedi ve bir melez alt tür olarak dramedy türlerinin temel özelliklerini ve sınırlarını ortaya koyan kuramsal bir çerçeve oluşturularak akabinde bir film eleştirisi yöntemi olarak tür eleştirisi bağlamında çalışmanın örnekleme olan *Neşeli Hayat* filmi incelenecektir. Filmlerin türsel eleştirisi yaklaşımının temelini hemen her filmde tekrar eden bir formülasyona dayalı bir anlatım kalıbı oluşturan ve tür kavramı ile tanımlanabilecek şekilde bu anlatı geleneğinin anlambilimsel ve sözdizimsel bir yapı ortaya koyduğu filmlerin incelenmesi oluşturmaktadır (Özden, 2004, s. 211). Türsel eleştirisi yaklaşımı kendi içinde öncelikli olarak film türünü bir olgu olarak ele alarak tanımlandığı ve türe dair var olan sorunların tartışıldığı kuramsal bir çerçevenin çizilmesini gerektirmektedir (s. 215). Kültür ürünü olarak filmlerin incelenmesinde bir eleştirisi yöntemi olan tür eleştirisi diğer eleştirisi yöntemlerinden beslenerek akademik düzeydeki film çözümlemelerinde önemli bir yer tutmaktadır. Ticari kaygı ile üretilme, seyirci tarafından kolaylıkla fark edilebilen görsel betimlemelere sahip olma, benzer temaları takip etme, hemen her filmde yer alan vazgeçilmez karakterler barındırma ve genellikle tarihin belli bir dönemini ve mekanını yansıtmaya tür eleştirisinin inceleme alanına giren filmlerin genel özellikleri arasında yer almaktadır (Özden, 2004, s. 211). Bu bağlamda çalışmada tür eleştirisi perspektifinden bir tür filmi olarak *Neşeli Hayat*'ın anlatım yapısının bireyi ve toplumu yansıtır yansıtmadığı ve bu yansıtmayı türün anlatım kalıpları içine yedirip yediremediği incelenecektir.

1. Tür Kavramı ve Sinemada Türler

Tür sözcüğü Türkçe'de genel olarak *aynı çeşit varlıklar veya nesneler içinde ortak özellikleri bulunanların her biri; soy, cins, kabil* anlamına gelmekte; bir sanat terimi olarak kullanıldığında ise *eserlerin biçim ve içerik yönüyle ayrıldıkları bölümlerden her biri* şeklinde anlam bulmaktadır (sozluk.gov.tr). Dilimize Fransızca'dan geçen (genre) ve gerek günlük yaşamda gerekse sanat alanında sıklıkla kullanılan bir kavram olarak tür kullanıldığı alanda varlıkları veya nesneleri sınıflandırmayı, gruplar halinde toplamayı ifade etmektedir. Tür kavramının sanattaki kullanımı edebiyat ile başlamış olup belli bir grup eseri diğerlerinden ayırmak üzere kullanılmıştır (Abisel, 2000, s. 17). Edebiyat alanında gelişen ve edebi eserlerin içeriğine, biçimsel özelliklerine ve amacına uygun olarak kategorize edilmesine yönelik olan gelenek zaman içerisinde diğer sanatlara da taşınmıştır. Kökeni sanat tarihinde on yedinci yüzyıla kadar uzanan tür kavramı (Akbulut, 2003, s. 10) sanat yapıtlarını sınıflandırma, gruplandırma alışkanlığı on dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkan ve bu yüzyılın en etkin sanat formlarından biri olan sinemaya da sıçramıştır.

Tür, sanat yapıtlarının içeriklerine ve biçimsel olarak gösterdikleri özelliklerine göre sınıflandırılması ile ilişkilidir. Tür kavramı sinemada benzer konuları benzer karakterlerle ve sabit bir olay örgüsü ile ele alan, sonu seyirci açısından tahmin edilebilir boyutta olan ticari filmleri tanımlamak üzere kullanılmaktadır (Kirel, 2011, s. 243). Tür filmleri benzer temaları işleyen, benzer bir sinematografi kullanan filmleri tasnif etmek üzere bir anlam alanı oluşturmuştur. Bir diğer anlamıyla sinemada tür, belli başlı özellikleri yönünden birbirleri ile benzerlik gösteren ve yapı itibarıyla ortak özellikler ve öğeler taşıyan filmleri sınıflandırmak üzere kullanılan bir kavramdır (Özön, 1985, s. 145). Özön sinemada tür kavramını bir diğer ifadesinde "Filmlerin, belli bir konuyu işlerken kullandığı gerece, uygulayimbilime, çeşitli öğelerin kullanım tarzına, belli bir konuyu ele alış açısına, biçimine, deyişe göre ortak yönleri bulunarak yapılan kümelenilmeye dayanan adlandırmalar" (Özön, 2000, s. 648) olarak açıklamaktadır.

Sinemada türlerin oluşumu ve gelişimi Hollywood sinemasının endüstrileşmesi ve dünya sinemasındaki hakimiyeti ile paralellik göstermektedir. Sinemanın erken döneminde endüstrileşme eğilimi gösteren Hollywood dünyanın her yerinden seyirciye ulaşma başarısı gösterirken diğer ülke sinemalarını da etkisi altına almayı başarmıştır. Endüstrileşme yönelimini

kâr amacı üzerine inşa eden Hollywood sineması dünya çapında daha fazla sayıda seyirciye ulaşma stratejisinin bir parçası olarak belli türlerin üretimine ağırlık vermiştir. Pazarlama stratejisinde kar maksimizasyonuna öncelik veren Hollywood'un daha önce denenmiş ve gişede başarı göstermiş filmlerin benzerlerini üretmeye yönelmesi türlerin oluşumuna ve gelişimine yol açan temel unsurdur (Akbulut, 2003, s. 25-26). Amerikan merkezli film yapım stüdyolarının ticari kaygılarla belli tür filmleri üretmeye ağırlık vermesi bu oluşumun gelişimine katkı sunmuştur. Universal'ın korku filmlerini, Metro Goldwyn Mayer'in müzikalleri, Warner Brothers'ın gangster filmlerini, Paramount'un güldürü filmlerini üretmeye öncelik vermesi stüdyolar aracılığıyla Hollywood'da türleşmenin yükselişini açıkça ortaya koymaktadır (Abisel, 2000, s. 47). Hollywood sinemasına öykünen diğer ülke sinemaları da benzer şekilde gişe başarısı elde etmiş filmleri yeniden üreterek türlerin gelişimine katkıda bulunmuştur (Abisel, 2000, s. 40). Hollywood sinemasında türlere göre film üretim yoğunluğuna bakıldığında korku, komedi, gangster ve müzikal türlerinin ön plana çıktığı görülürken; Türk sinemasında film üretiminin komedi ve melodram türünde ağırlık kazandığı; bununla birlikte tarihsel, dini, fantastik gibi film türlerinin de ülke sinemasında yaygın bir üretim alanı bulunduğu görülmektedir. Polisiye, kovboy, masal ve çocuk filmleri ise Türk sinemasında üretilen alt türler kapsamındadır.

Sinemada türler, filmlerin ele aldıkları konu (tema), karakter, olay örgüsü, mizansen, dekor, kostüm, anlatı yapısı başta olmak üzere belli noktalarda benzeşen özellikler taşıması ve bir isim altında toplanmasıyla ortaya çıkmıştır. Filmlerin kategorize edilerek belli bir başlık altında bir araya getirilmesi Hollywood stüdyo sisteminin üretim anlayışının bir sonucudur (Önk, 2011, s. 3867). Hollywood stüdyolarının yatırım yapılan filmin gişe başarısı elde etme şansını yükseltmek amacıyla daha önce yüksek seyirci sayısına ulaşan filmlerin benzerlerini üretmek veya tekrar etmek temel üretim stratejisi olarak dönüşmüştür. Belli türlerin (komedi ve melodram) üretimine ağırlık vermek ve filmlerde özellikle yıldız oyunculara yer vermek bu üretim stratejisinin bilinçli bir parçası olmuştur. Komedi ve melodram türlerinin tekraren üretilmesi ve üretilen filmlerde yıldız oyunculara özellikle yer verilmesi seyirci ile buluşacak filmin gişe başarısını artırma yönünde bir adım niteliği taşımaktadır (Kirel, 2011, s. 243-244). Filmlerin yatırım riskini en aza indirmek ve buna karşılık olarak gişeden elde edilecek hasılatı yükseltme noktasında filmlerin anlatım özelliklerine göre sınıflandırılması sinemanın endüstriyel bir yatırım alanı olmasından kaynaklı bir gereklilik ortaya koymaktadır. Bununla birlikte komedi, melodram ile birlikte Amerikan anlatı sinemasının iki temel türünü oluşturmaktadır. Hollywood sinemasının komedi türünde dünya çapında baskın bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Hollywood'da en geniş üretim alanına sahip tür olarak gösterilen komedide (Horton, 1991, s. 3) Amerikan yaşamının en derin ahlaki ve sosyal inançlarını komik bir üslupla yansıttığı görülmektedir.

Tür filmleri kendi içerisinde belli başlı ortak özellikler taşımaktadır. Popüler olmaları bu özelliklerin başında gelmektedir (Yağız, 2015, s. 160-161). Olay örgüsü, karakterler, mekân tasarımı gibi anlatı unsurları aynı türe ait filmlerde yinelenmektedir. Yine her bir film türü taşıdığı özellikleri ile belli öğeleri içermekte belli öğeleri ise anlatısının dışında bırakmaktadır (Özden, 2004, s. 234). Örneğin bilim kurgu filmleri diğer film türlerinin anlatı dışı bıraktığı öğeleri içeriyorken korku türü de bilim kurgu türünün dışarıda bıraktığı öğeleri ve anlatı kalıplarını içerebilmektedir. Bu yanı sıra her film türü kendi içinde barındırdığı öğeleriyle ve anlatı yapısıyla anlamlandırılmalı ve değerlendirilmelidir.

Erken dönemde filmlerin içeriğine göre dağıtımcılar tarafından kataloglandırılması ve sınıflandırılması filmin gösterim aşamasında ayırt edilebilirliğinin ortaya konulması bakımından önemli bulunmuştur. Western-melodram, müzikal-komedi, romantik-komedi gibi birden çok türün özelliğinin birleşiminden doğan bu kombinasyonlar Hollywood sinemasının iki tözel türü olan komedi ve melodram türlerinden ortaya çıkmıştır (Şentürk, 2016, s. 33). Popüler sinemanın üretim mekanizması içerisinde tek bir türün özellikleri dahilinde üretim yapmak yerine birden

fazla türün özelliklerine bir arada yer verilmesi yükselen eğilim olarak özellikle dikkat çekmektedir (Langford, 2005, s. 32). Karakter, olay örgüsü, mekân, izleyici tepkisi, konu ve anlatı yapısı gibi dinamikleriyle filmler birden çok türün özelliklerini gösterebilmektedir. Butler, farklı türlerin tek bir filmde buluşabilmesine savaş, western ve komedi türünün özelliklerini gösteren *Star Wars*'u ve bilimkurgu türünün özelliklerini taşıdığı kadar korku türünün özelliklerini de taşıyan *Alien* filmini örnek göstermektedir (2011, s. 121). Aynı şekilde, bir dram filmi bilim kurgu öğelerini; korku filmi ise romantizm unsurları barındırılabilir. Bu tür hibritleşmeler, sinemanın daha geniş bir izleyici kitlesine hitap etmesine ve daha yenilikçi anlatı biçimlerinin ortaya çıkmasına olanak tanımaktadır. Butler, bu iç içe geçişlerin filmlerin tek bir tür altında sınıflandırılmasını zorlaştırdığını ayrıca ifade etmektedir (2011, ss. 120-123). Romantik-komedi, komedi-polisiye, dram-aksiyon, dram-biyografi, aksiyon-gerilim gibi birden çok film türünün özelliğini gösteren filmlerin üretiminin yoğunluk kazanmasının ardında yatan temel güdü her yaştan ve her kesimden seyirciye hitap edebilmek ve ulaşmaktır. Böylelikle özellikle popüler sinemada bir filmin anlatısını birden fazla türün özellikleri ile birleştirmeyi üretim stratejisinin merkezine alarak filmin sinema salonuna çekeceği seyirci sayısının yükseltilmesi hedeflenmektedir.

Andrew'e göre türler, belirli formüllere göre sistematikleşmiş bir üretim etrafında şekillenen üretimin hazır seyirci kitlesini tanıdık imge ve anlatılarla bezenmiş benzer içerikler ile yeniden buluşturmaktadır (1984, s. 110). Seyirci tarafından kabul gören türlerin yeniden sunulması yapımcı açısından ticari riskleri ortadan kaldırırken seyirci açısından da bir güvence yaratmaktadır. Türler yapımcının ticari kaygısının önemli bir dereceye kadar yatışmasını sağladığı gibi seyircinin de kendisini sinema salonunda nasıl bir içeriğin beklediğine ilişkin belirsizliği ortadan kaldırmasıyla ikili bir güvence oluşturmaktadır. Türler ayrıca endüstriyel anlamda benzer içeriklerin devamlı olarak üretimini temin ederken bu içeriklerin tüketicisi olan seyircinin de varlığını sürekli kılmaktadır (Abisel, 2000, ss. 26-27).

2. Bir Film Türü Olarak Komedi

Temel motivasyonu seyirciyi güldürmek üzerine kurulu olan komedinin tarihi Antik Yunan tiyatrosundaki komedyaya dayanmaktadır. Komedyaya, tragedya türü ile birlikte Antik Yunan tiyatrosunun en fazla ilgi gören taklit sanatlarından biridir. Tragedyanın karşısı olan komedyada ortaya koyulan taklit ortalamadan daha aşağıda bulunan karakterlerin taklidine dayanmaktadır (Makal, 1995, s. 7). Ekonomik ve kültürel bakımdan toplum ortalamasının altında bulunan karakterlerin Antik Yunan komedyasındaki temsilleri bu karakterlerin soylu olmayışlarına bağlı olarak gelişen kusurları üzerine şekillenmektedir. Aristoteles'in *Poetika* eserinde ortaya koyduğu gibi bu kusurlar seyircide üzüntü veya acı hissi uyandıracak biçimde sunulmamaktadır (Aristoteles, 1995, s. 20). Bu iki keskin duygunun yerine komedyanın insanda/seyircide uyandırma gayretinde olduğu his rahatlamadır.

Bir film türü olarak komedinin gelişimi ve sinemada yer bulması zamansal olarak sinemanın icat edildiği döneme denk gelmektedir. İlk komedi filminin/filmlerinin ortaya çıkışı da yine sinemanın tarihi kadar geriye gitmektedir. 28 Aralık 1895 tarihinde Auguste ve Louis Lumière Kardeşler'in Paris'teki Grand Café'de yaptıkları ilk film gösteriminde yer alan *l'Arroseur arrosé* sinema tarihinin ilk güldürüsü olarak kabul görmektedir (Meusy, 2010, s. 153). Film bir bahçıvanın bahçesini suladığı sırada bir gencin hortuma basmasıyla suyun kesilmesini ve bahçıvanın hortuma bakarken gencin ayağını kaldırmasıyla bahçıvanın ıslanmasını konu edinmektedir. Sinema tarihinin ilk güldürü filmleri *l'Arroseur arrosé* filminde görüldüğü gibi basit ve çeşitli sakarlıkları, düşme hadiselerini, kişilerin beklenmedik çarpışmalarını, kovalamacaları konu edinen burlesk (savrukrama) ve slapstick (vuruşlama) tarzında filmler olmuştur (Makal, 2017, s. 26). Sinema tarihinde komedi türünün ilk temsilcileri Max Linder,

André Deed, Charles Prince Seigneur, Buster Keaton, Mack Sennett, Harold Lloyd, Harry Langdon ve Charlie Chaplin olmuştur (Makal, 1995).

Charlie Chaplin ilk filmi *Hayatını Kazanırken* (*Making a Living*, 1913)'i çevirmesinin ardından dünya çapında yoğun bir ilgi ile karşılaşmıştır. Ardı ardına beyaz perdede seyirci ile buluşturduğu *Tüfekler Omza* (*Shoulder Arms*, 1918), *Yumurcak* (*The Kid*, 1921) ve *Altına Hücum* (*The Gold Rush*, 1924) başta olmak üzere sessiz kısa komedi filmleri ile dünyaca tanınır bir sinema oyuncusu haline gelmiş; bununla birlikte komedi türünün geniş halk kitleleri tarafından ilgi ile takip edilen bir türe dönüşmesini sağlamıştır (Özuyar, 2013, s. 211). Chaplin başındaki melon şapkası, dış fırçası şeklinde bıyığı ve paytak yürüyüşü ile dünya sinema tarihinde kendisine unutulmaz bir yer edinmiştir. Charlie Chaplin tarafından üretilen filmler dünya çapında yoğun ilgi görürken zaman içerisinde diğer ülke sinemalarında da Chaplin karakterinin taklitleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Türk sinemasında Chaplin'in taklidi olarak Şadi Karagözoğlu gösterilmektedir (Özuyar, 2013, s. 213). Türk sinemasının gelişimine önemli katkıları olan Sigmung Weinberg tarafından çekimlerine 1916 yılında başlanan ve 1918 yılında Fuat Uzkınay tarafından tamamlanan *Himmet Ağa'nın İzdivacı* ile Türk sinemasında ilk güldürü denemeleri gerçekleşmiştir. Karagözoğlu'nun Chaplin'in Şaryo karakterinden esinlenerek yönettiği *Bican Efendi* (1921) serisindeki *Bican Efendi Vekilharç*, *Bican Efendi Mektep Hocası*, *Bican Efendi'nin Rüyası* filmleri sinemamızın ilk güldürüleri arasında yer almaktadır (Esen, 2010, s. 16).

Komedi türü insanların, durumların veya olayların gülünç yanlarını ön plana çıkararak sinemasal anlatıma dönüştürerek sunan film türüdür. İnsanların, durumların veya olayların gülünç yanlarını ele alan bu sinemasal anlatımda genellikle olması gerekenle olmaması gerekenin tesadüf eseri rastlaşması veya tersyüz olmasından doğmaktadır. Komedi türünde gülünç durumları yaratan bu karşılaşmalar ve yer değiştirmeler rastlantısal bir biçimde oluşmaktadır (Özön, 2008, s. 226). Nijat Özön'ün "Yazındaki, görünçlükteki çeşitli güldürü geleneklerini, sinemanın sağladığı olanaklarla varsıllaştırarak yansıtan film" (Özön, 2000, s. 337) şeklinde tanımladığı komedinin temel motivasyonu seyirciyi güldürürken düşündürmek üzerine kuruludur. Seyirciden komedi filmini izlediği süre içerisinde eğlenceli vakit geçirmesinin yanı sıra filmin seyirciye sunduğu gülünecek durumdan ders çıkarması da beklenmektedir. Komedi filmleri seyircinin film süresi kadar eğlenceli vakit geçirmesini sağlarken toplumsal aksaklıkları, toplumsal düzendeki tutarsızlıkları, kısaca insanlığın önemli sorunlarını gülünç yönleriyle eleştirel bir dille ele almaktadır. Komedi filmlerinde toplumsal sorunlarının gülünç yönleri ile işlenmesiyle insanlığın bu sorunlarla ilgili aydınlatılması hedeflenmektedir (Özön, 1985, s. 152). Komedi filmlerinde seyirciyi güldürürken düşündüren ve Özön'ün acı-tatlı şeklinde yorumladığı yapıda toplumsal sorunlar, düzensizlikler, toplumca kabul gören yanlış değerler ve kalıplar alaycı ve eleştirel bir dille işlenmektedir (Özön, 2000, s. 337). Komedi filmlerinde bunların gülünç yanlarını gösterir mizah aracılığıyla seyirciyi bir düşünsel sürece davet etmektedir.

Komedi filmlerinde hikâyeyi oluşturan olaylar dizisi beklenmedik/rastlantısal bir takım hadisenin yaşanması ile meydana gelmektedir. Olay örgüsündeki çatışmaların çözümlenmesinin karakterlerin şansına, zekasına veya saflığına bağlı olması, karakterlerin içinde bulunduğu durumların abartılı biçimde serimlenmesi, seyirciyi şaşırtan tesadüflere ağırlıklı olarak yer verilmesi ve hikâyenin mutlu sonla tamamlanması komedi türünün temel özellikleri arasında yer almaktadır (Ö. Bilis & Bilis, 2024, s. 36). Komedi filmlerinde güldürünün temelini beklenmedik olayların rastlantısal biçimde gerçekleşmesinin oluşturmalarının yanı sıra bireyler veya toplumlar arasındaki farklılıklar, çelişkiler ve çatışmalar komedi filmlerinde bir güldürü unsuru olarak yer almaktadır. Diğer sanat dallarında olduğu gibi komedi filmlerinde de bu farklılıkları taşıyan, çelişkileri ve çatışmaları yaratan karakterlerin kötü, basit, sahte, çirkin tarafları acı ve katı bir alaycılıkla resmedilmektedir (Makal, 2017, s. 7).

Özön, komedi filmlerini kendi içerisinde ele aldığı konuya ve konunun ele alış biçimine göre çeşitli alt türlere ayırmaktadır:

- Bir ailenin başından geçen olayların güldürü havası içinde anlatıldığı aile güldürüsü;
- Broadway oyunları, Avrupa vodvilleri ve sessiz sinema döneminin Amerikan burleskinin birleşiminden oluşan Amerikan güldürüsü
- Filmin genel atmosferini karakterin içine düştüğü halin oluşturduğu durum güldürüsü,
- Olması gereken ile olmaması gerekenin beklenmedik biçimde tesadüf etmesini konu edinen güldürü
- Ölüm, savaş, toplumsal aksaklıklar gibi ciddi ve ağır konuların işlendiği kara güldürü,
- Bir karakterin genel özelliklerinden yola çıkarak bu özellikleri gülmece yoluyla ele alan karakter güldürüsü
- Belli bir zamanda ve dönemde yaşayan bir toplumun geleneklerinin, kurallarının mizahi bir dille eleştirilmesine dayanan töre güldürüsü
- Herhangi bir açıdan güldürü unsuru taşıyan bir olayı veya durumu ağırbaşlılık ve soğukkanlılıkla işleyen İngiliz güldürüsü
- Seyirciyi yalnızca eğlendirme amacı taşıyan, toplumsal mesaj verme kaygısından uzak hafif güldürü
- Müzikal film ile Amerikan güldürüsünün birleşiminden oluşan müzikal güldürü (Özön, 2008, s. 227-231).

Komedi filmlerinde karakterler gülünç durumların yaratılması noktasında başat bir rol üstlenmektedir. Bir film türü olarak komedilerde gülünç durumlar karakterlerin beklenmedik olaylara karşı vermiş olduğu tepkilerden doğmaktadır. Beklenmedik durum karşısında karakterlerin sergiledikleri jest ve mimikleri, mizahi bir dille şekillenen söylemleri filmi komedi anlatısına dönüştürmektedir. Scott Sedita bu noktada komedi filmlerinde karakterlerin önemine vurgu yaparak neredeyse tüm komedi filmlerinde sekiz arketipin bulunduğunu belirtmektedir (2006). Sedita'ya göre bu arketipler; sevimli bir beceriksizden, mantığı ön planda tutan bir akıllıdan, bir nevrotikten, bir budaladan, bir ahlaksızdan, kadın avcısı/erkek avcısı bir çapkından, kendi dünyasında yaşayan ve bir maddiyatçı/para düşkününden oluşmaktadır (Bork, 2022). Bir komedi filminde belirtilen sekiz arketipten bir veya birkaçı yer almayabilmektedir; bununla birlikte bir arketipi birden fazla karakter temsil edebilmektedir. Belirtilen sekiz karakter komedi filmlerinde hikayedeki mizah anlatımın geliştirilmesini desteklemektedir. Bununla birlikte komedi filmlerinin mizahi bir dille inşa edilen anlatısında karakterler aracılığıyla seyirciye belli başlı mesajlar aktarılmaktadır⁴¹⁰. Özgökbel Bilis ve Bilis bu mesajları *mizahın gücü, kendini kabul etme ve özgünlük, arkadaşlık ve topluluğun önemi, yaşama sevinci ve mutluluk arayışı, hoşgörü ve anlayış gösterme, sorumluluk alma ve olgunluk edinme* şeklinde sıralamaktadır (2024, s. 38).

Komedi Türk sinemasında her dönem geniş kitlelerin en fazla ilgi gösterdiği film türlerinden biri olmuştur. Sinemanın erken dönemlerinden itibaren komedi türü melodram türü ile birlikte seyircinin en fazla ilgisini çeken film türlerinden biri olmuştur (Altman, 1996, s. 276). Türk sinemasında da benzer biçimde komedi ve melodram türleri seyircinin en fazla ilgi gösterdiği iki film türü olmayı başarmıştır. Türk sinema tarihine göz atıldığında komedi filmlerinin içerisinde üretildikleri ülkenin sosyal, siyasal kültürel, ekonomik sorunlarına sırtını dönmediği aksine komedi filmlerinin içerik bakımından bu sorunlardan yoğun olarak beslendiği ortaya çıkmaktadır (Ö. Bilis & Bilis, 2024, s. 34). Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren göç, yoksulluk, işsizlik, kentleşme, eğitim sorunları, ağılık sistemi gibi toplumsal sorunlar melodram türünün sıklıkla işlediği temalar olmakla birlikte komedi türünün de bu temaları yoğun olarak merkezine aldığı görülmektedir.

Melodram filmleri seyirciye duygusal bir boşalmayı (katharsis) içsel duygularını dışa çıkararak ağlama yoluyla yaşatırken; komedi filmleri abartılı hataları, kaba hareketleri gülünç duruma getirerek gülme yoluyla seyircinin bu duygusal boşalmayı yaşamasını sağlamaktadır. Komedi filmlerinin bu yönüyle iki temel işleve sahip olduğu görülmektedir: İlki gülmeye dayalı bir etki yaratarak seyircinin bilinçaltına itilmiş, bastırılmış duygularını açığa çıkararak arınmasını ve ikinci olarak da kişinin var olan kusurlu ve budalaca davranışlarına dikkat çekerek cezalandırılmasını sağlamaktır (Sunal, 2001, s. 25). Bu anlamıyla komedi türü sinemanın doğuşundan bu yana seyirciyi gündelik yaşamın sıkıntılarından ve hayatın gerçekliğinden uzaklaşabileceği bir alana davet etmesi ile geçmişten günümüze bir rahatlama ve eğlence aracı olarak işlevsellik kazanmıştır.

3. Bir Film Türü Olarak Dram

Dram; Fransızca *drame* sözcüğünden dilimize girmiş ve *sahne de oynanmak için yazılmış oyun; acıklı, üzüntülü olayları, bazen güldürücü yönlerini de katarak konu alan sahne oyunu veya televizyon filmi; drama* (sozluk.gov.tr) şeklinde tanımlanmakta olan bir kavramdır. Dram bir diğer biçimde *sahne de oynanmak üzere yazılmış, konuşmalar ve devinimlerle gelişen, karşıt oluşların çatışmasıyla sonuçlanan oyun* şeklinde tanımlanmaktadır (Adıgüzel, 2006, s. 18). Dram, komedi ile birlikte sinema tarihi içerisinde sayıca en fazla örneği üretilmiş film türlerinden biridir. Dram filmleri insana ve insan yaşamına dair tüm detayları konu edinebilmektedir. Dram türündeki filmlerde kahramanların nitelikleri günlük yaşamda karşılaşılabılır şekilde biçimlenmektedir (Önk, 2011, s. 3870).

Dram, komediye göre daha ciddi bir tona ve anlatı yapısına sahip film türüdür. Tiyatro sanatında trajedinin devamı olarak gelişim gösteren dram türünde kahramanın belli bir dönemin, belli bir çağın yerleşik koşulları içerisinde resmedildiği görülmektedir. Dram türünde kahramanın yolculuğu gündelik yaşamın içerisinde akmaktadır. Dramda kahramanın tercihleri, davranışları, yaşama dair tüm teamülleri toplum ile kurduğu ilişki ile belirlenmektedir (Özön, 2008, s. 222-223). Dram türünde dramatik yapı kahramanın içinde yaşadığı toplumsal koşulların etkisiyle kurulmakta ve hayatın gerçekliği, günlük yaşamın sorunları dönemin gereklerine uyumlu olarak birey-toplum ilişkisi içerisinde yeniden kurgulanmaktadır.

Günlük gerçekliklerin ağırlıklı olarak konu edildiği dram filmlerinde anlatı, kahramanın baş edilmesi güç, içinden çıkılması zor bir durum ile karşı karşıya kalmasıyla gelişmektedir. Kahraman kendisini çevreleyen toplumun kendisine kazandırdığı birikim ve bilinç ile bu olağanüstü durumun üstesinden gelmeye çalışmaktadır. Kahraman karşı karşıya kaldığı zor durumdan kurtulma sürecinde kendini, yakın çevresini ve içinde yaşadığı toplumu daha yakından tanıma fırsatı bulmaktadır. Dram filmlerinin üretiliş amacı kahramanın hayatın inişli-çıkışlı yollarında nasıl bir yolculuk yaptığını/yapacağını gözlemlemektir. Zorlu yolculuğunun sonunda kahramanın mutlu sona ulaştığı dram türünde iyiler ile kötüler arasındaki çizgi belirgin biçimde çizilmektedir. Bu çizgi iyi karakterler ile kötü karakterler arasındaki ayrımı derinleştirmektedir. İyi karakterlerin kazanması, kötü karakterlerin ise kaybetmesi özellikle melodram türünün en belirgin özelliği arasında yer almaktadır (Önk, 2011, s. 3870).

Dram türü diğer ülke sinemalarında olduğu gibi Türk sinemasında da yaygın bir film türü olarak gelişim göstermektedir. Dram türü Türk sinemasında daha ziyade melodram türünde üretilen örnekler ile varlık göstermiştir. 1939-1950 yılları arasında Türk sinemasında geçiş dönemi olarak nitelendirilen dönemde Amerikan filmlerinin yanı sıra yoğun müzik içeren, melodramatik öğelerle bezenmiş ve halkın duygularına kolaylıkla seslenebilen Mısır filmlerinin de Kahire üzerinden ülkeye getirilmesiyle Türk seyircisi melodram türü ile tanışmıştır (Esen, 2010, s. 40). Türkiye’de seyircinin yoğun ilgi gösterdiği Mısır yapımlı melodram filmleri bu dönemden itibaren Türk filmlerinin üretimine ilham kaynağı olmuştur. Geçiş döneminde başlayan melodram furysı sonraki dönemde de etkisini artırmış ve melodram Türk sinemasında baskın

bir tür haline gelmiştir. Şarkılı melodram filmlerinin geniş halk kitleleri tarafından ilgiyle takip edilmesi, film yapımcılarının Mısır melodramları ile benzer bir dile ve anlatıya sahip filmler üretmeye teşvik etmiştir. Geçiş döneminden itibaren halkın beğenisini kazanan duygusal aile filmleri ve aşkı konu edinen, içerdiği aşırı duygusallık ile seyirciyi ağlatmak üzerine kurgulanan melodram filmleri Türk sinemasında başat bir film türü haline gelmiştir (Esen, 2010, s. 45). Türk sinemasında 1970’li yılların ortalarına kadar yoğun biçimde üretilen dram ve melodram türlerindeki filmler günümüzde varlığını sürdürmekle beraber (Önk, 2011, s. 3870) komedi türü ile birlikte seyirci tarafından en fazla ilgi gören film türleri arasında yer alamaya devam etmektedir.

4. Komedi ve Dram Türlerinin Birleşiminden Doğan Melez Bir Film Türü: Dramedi

Sinema endüstrisinde film türlerinin sınıflandırılması, izleyicinin ne tür bir deneyim beklediğini anlamasına yardımcı olur. Film türleri, genellikle temalar, anlatı yapıları, karakter tipleri, görsel tarzlar ve ses kullanımı gibi unsurlara dayalı olarak belirlenir. Sinema tarihine bütün olarak bakıldığında komedi, dram, müzikal, western, polisiye, gerilim, korku başta olmak üzere birçok film türünün ortaya çıktığı ve zaman içerisinde geliştiği, bunun yanında bazı türlerin ise birbirleriyle birleşerek yeni alt türler oluşturduğu görülmüştür. İki veya ikiden fazla film türünün özelliklerinin tek bir filmde birleştirilmesi yeni ve hibrit bir alt türün oluşmasını sağlamaktadır. Filmin dramatik yapısı kurulurken birden fazla film türünün özelliklerine yer verilmesi temel olarak sinema endüstrisinin karlılık stratejilerinin bir yansımasıdır. Farklı film türlerinin ortak bir anlatı oluşturmak üzere bir araya getirilmesi sinema endüstrisinde bir üretim stratejisi olarak daha fazla seyirci sayısına ulaşma arzusu ile yakından ilişkilidir (Tosun, 2023, s. 107). Özden bu stratejinin bir parçası olarak ticari başarıyı artırmaya yönelik aynı filmde farklı film türlerinin anlatı kalıplarının birleştirilmesinin günümüz sinemasında yaygınlık kazandığının altını Erdem’den aktardığı şu ifadeleriyle çizmektedir:

Sinema türlerin saflıklarını yitirdiği bir dönemi yaşıyor bir süredir. Melez türler artık normale dönüştü. Hep sorunlu bir iş olan, türleri birbirinden ayıran sınırların saptanması, günümüzde olanaksız hale geldi. (. . .) Belki de türsel arayıştan, filmleri kategorize etme saplantımızdan vazgeçmemiz gereğinin göstergesi bu durum. Ama kazın ayağı öyle değil. Hangi türün hangi türle harmanlandığına bakmaksızın, ortaya çıkan bileşkenin tam olarak ne olduğunu anlamak olası değil çünkü. Hallaç pamuğu gibi fırlatılıp atılan türler gelişigüzel savrulmuyor, tesadüfi karışımlar oluşturmuyorlar.

Tür kuramı günümüz sineması içinde önemini giderek artıran bir alan haline gelmiştir. Bu gelişimin arkasında filmlerin tek bir film türünün anlatı geleneklerinden beslenen bir yapı ile donatılmasından ziyade birden çok film türünün uyuşmalarını bir araya getirilmesinin sinemasal üretimde genel bir eğilime dönüşmesi yatmaktadır (Abisel, 2000, s. 44). Bilhassa popüler film üretiminde yaygınlık kazanan bu eğilim film üretiminde en az iki farklı türün anlatım kalıplarının birleştirilmesiyle filmleri tek bir türün referans alanı dahilinde analiz etmek yetersiz kalmaktadır (Özden, 2004, s. 275-276). Özellikle 1970’li yıllardan itibaren Hollywood’un film üretim stratejisinin bir parçası olarak türlerin karıştırılması alışkanlığı süreğenlik kazanmıştır. Bu süreğenlik Hollywood filmlerini “saf”- kolayca kategorilere ayrılabilen- filmler olarak tanımlamayı güçleştirmektedir (Bordwell, 1985, s. 16-17). Film türlerinin birbirlerinden öğelerini, anlatı kalıplarını ödünç alarak zaman içerisinde değişim geçirmesi, gelişmesi ve kendi sınırlarını aşarak farklı türler ile kaynaşması ile melez alt türler ortaya çıkmıştır (Abisel, 2000, s. 55). Bununla birlikte Staiger’in belirttiği gibi Hollywood filmlerinin türlerin saf örnekleri olmadığını öne sürmek, Hollywood filmlerinin kalıplar göstermediğini söylemek değildir (Staiger, 2003, s. 185-186). Özellikle Hollywood’un klasik döneminde neredeyse tüm filmler, her zaman bir türün olay örgüsünü diğerleriyle birleştirme eğiliminde oldukları ölçüde melez bir

niteliğe sahiptir (Neale, 2003, s. 172). Hollywood sinemasında örneğine sıklıkla rastlanılan ve türlerin kombinasyonu ile ortaya çıkan melez türlerden biri de dram ve komedi türlerinin kombinasyonu ile ortaya çıkan dramedir.

Türlerin bir araya gelerek hibrit bir yapı oluşturması sinemasal üretimde türsel melezlik kavramının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Film üretiminde yüksek karlılık stratejisine dayalı üretimin merkezi haline gelen Hollywood sinemasında bir filmde farklı türlerin birleştirilmesine yönelik genel bir eğilim söz konusudur (Tosun, 2023, s. 107). Dram ve komedi türlerinin özelliklerini ortak olarak taşıyan filmlerin melez doğasını vurgulamak için yaygın olarak “dramedi” terimi kullanılmaktadır. Terim ilk olarak 1980’lerde “tür füzyonu” örneğini tanımlamak için ortaya çıkmıştır (Salamova, 2016, s. 36). Kavram genel olarak bir türü diğerine ekleyerek ilişkili varsayımların etkileşime girmesine izin verilmesi şeklinde karşılık bulmaktadır (Mittel, 2004, s. 155). Dram ve komedi türlerinin bir araya gelmesiyle oluşan bu hibrit alt türün komedi-drama şeklinde nitelendirildiği de görülmektedir (Neale, 2015, s. 4).

Dramedi sinema tarihinin son dönemlerinde yükselen bir kavram olarak film çalışmalarında yer almaya başlamıştır. Bu nedenle film çalışmalarında nispeten yeni ve güncel bir kavram olarak dikkat çekmektedir. Dram türünün komedi türünün unsurları ile birleşmesinden doğan yeni bir alt tür olarak dramedi duygusal ve insanın yaşam içerisindeki dramatik deneyimlerine mizah katılarak inşa edilmesi ile ortaya çıkmaktadır. Bu anlamıyla dramedide dram türünün acı ve üzüntü verici yanı komedi ile tatlandırılarak seyircinin filmin kendisinde bırakacağı dramatik etki seyretilmektedir.

Dramedinin ortaya çıkmasının ardındaki temel neden benzer tür filmlerin üretilmesiyle seyircide oluşabilecek sıkılanağa engel olma amacıdır. Bu amacın gerçekleştirilebilmesine yönelik başta film üretiminde olmak üzere çeşitli yenilikler ortaya koyma, yeni formüller geliştirme ihtiyacı doğmuştur. Seyircinin ilgisini canlı kılmak, seyir hazzını yüksek tutmak için geliştirilen formüllerden biri bir türün tek tipleşen kalıplarını farklı bir türün kalıpları ile birleştirmektir. Sinemada bu etkileşimin en yoğun yaşandığı örneklerden biri komedi ve dram türlerinin arasındaki birleşimden doğmaktadır. Karakterlerini iyi veya kötü gibi keskin kalıplar ile resmeden dram türü ile komedi türünün temel öğelerinin tek bir filmde buluşmasıyla meydana gelen dramedi sinemada türlerin melezleşmesi hususunda verilebilecek en önemli örneklerden olmuştur.

Dramediler bireyin toplumla ilişkisini aile, aşk, para, güç, yoksulluk gibi temalarla işlemekte ve bu ilişkiden doğan sosyal etkileşimi kazanma-kaybetme üzerine yükselen bir çatışma ile yeniden sunmaktadır. Aile içerisindeki bireylerin birbirleri ile iletişimi, aralarında yaşanan anlaşmazlıklar, kavgalar, çatışmalar, gizlenen ve açığa çıkmayı bekleyen sırlar dramedi anlatısının en belirgin ve sıklıkla tekrarlanan öğeleri arasında yer almaktadır (Gültekin Akçay, 2011, s. 63). Dramedinin dram türünden ödünç aldığı temaların mizahi bir dille işleminin dramediye dram türünden ayıran temel özellik olduğu görülmektedir. Dramediler dram filmlerindeki ağırbaşlı ve ciddi konuları gülünç bir biçimde ele almaktadır. Melez bir alt tür olarak dramedilerde dram filmlerinin dramatik yapısında ön plana çıkan çatışma unsuru mizah ile sentezlenmektedir.

Dramedilerin bir diğer önemli özelliği karakterleri ile ilgilidir. Dramedilerde karakterler mutlak iyi veya mutlak kötü olarak yer almazlar. Bunu aksine karakterler tekdüzelikten uzak, çok boyutlu bir biçimde temsil edilmektedir. Karakterlerin bir olay karşısında sergiledikleri tavırları iyilik ve kötülük arasında salınabilmektedir. Karakterlerin öykünün gidişatında yer alan sorunlu durumlar karşısındaki davranışlarının bu iki uç nokta arasında salınması dramedilerde hikâyenin yaşamın gerçeğine ve gerçekliğine olabildiğince yakın biçimde serimlendiğini ortaya koymaktadır (Staiger, 2003, s. 64). Klasik dramdaki iyilerin ve kötülerin keskin çizgilerle ayrıldığı karakterizasyonun aksine dramedilerde karakterlerin yaşamın içinden seçilmesi,

tamamıyla insana özgü özellik ve duygularla donatılmış olması karakterlerin sahiciliğini artırmaktadır.

Dramedilerin dram ve komedi türlerinin anlatım özellikleri ile donatıldığı görülmektedir. Dramın ciddi konuları ele alma, karmaşık konular, çoklu iç ve dış mekân, dolgu aydınlatma ve tekli kamera çekimleri gibi paradigmatic öğeleri ile; komedinin dörtlü anlatı yapısı, abartma, hazırcevaplık, tekrarlama gibi sentagmatic öğelerinin bir melez alt tür olarak dramedide birleştiği görülmektedir (Gültekin Akçay, 2011, s. 53). Bir yanı sıra dram türünün özelliklerini gösteren dramedic karakterlerin ciddi bir durum karşısında zekasını kullanarak tekrarlamalarda bulunmasıyla, hazırcevaplığıyla her söze verilecek bir yanıtın olmasıyla, girdiği diyaloglarda espriyi sıkça kullanmasıyla komedi türünü de içine alan melez bir anlatı inşa etmektedir.

Doğru pozlamanın gerçekleştirilebilmesine yönelik dramedide dram ve komedi türlerinin aydınlatmasında tercih edilen tekniklerin bir arada kullanıldığı görülmektedir. Dramedilerde atmosferin dengeli biçimde yaratılabilmesi amacıyla yumuşak ışık kullanıldığı dikkat çekmektedir (Gültekin Akçay, 2011, ss. 64-65). Yumuşak aydınlatma, filmde çekimi izleyici için daha çekici hale getirmesinin yanı sıra daha mutlu ve neşeli sahnelerin çekimi için kullanıldığı bilinmektedir (Özen, 2021, s. 97). Bu anlamda dramedilerde genel bir yönelim olarak yumuşak aydınlatmanın tercih edilmesinin ardında hikâyenin dokunaklı yapısı altında seyircinin sıkılmasına engel olma ve filmde bütünüyle ağır bir atmosfer oluşturmak yerine bu ağırlığa bir nebze renk, hafif bir neşe ve mülayemet katma amacı yatmaktadır.

Dramedi türünde dram ve komedinin birlikteliğinden doğan melez anlatının sürekli komik olmak ve seyirciyi sürekli güldürmesi söz konusu değildir (Mittel, 2004, s. 43). Dramedide baskın türün dram olması nedeniyle ana vurgu mizah üzerine kurulu değildir. Komedi türüne özgü gülünç durumlar, komik ve esprili sahneler filmdeki dramatik atmosferin yumuşamasına neden olmaktadır. Bu türde bir film hem komedi hem de dram unsurlarını aynı zamanda taşımaktadır. Bu ortaklık izleyiciye karmaşık ve çok katmanlı bir deneyim sunmaktadır. Filmlerdeki türler arasındaki geçişler, izleyicinin beklentilerini bozmakta; bazen türün sınırlarını bulanıklaştırmakta ve genellikle seyircinin duygusal aralığını genişletmektedir.

Bu noktada dram ve dramedic türleri arasındaki temel ayrımı ortaya koymak iki türün sınırlarını belirlemek bakımından önem taşımaktadır. Seyircide duygusal tepkiler uyandırmayı amaçlayan dram türünde ciddi, duygusal ve trajik hikâyeler genellikle kasvetli bir atmosferde sunulmaktadır. Dram türünde ciddi durumlar, film karakterlerinin birbirleri ile mücadelesi ve gerçek hayatın sorunları sıklıkla işlenen konular arasında yer almakla birlikte bu konuların zaman zaman güldürü öğeleri ile süslediği görülebilmektedir. Ancak bu süsleme dramedide olduğu gibi türün genel özellikleri üzerinde köklü bir değişim meydana getirmemektedir. Dramedi ise dram ve komedi türlerinin karışımından ortaya çıkmakta ve anlatıya duygusal bir derinlik kazandıran ciddi temaları komedi öğeleri ile birleştirmektedir. Bu birleşim dramedilerin duygusal yükünün mizahla hafiflemesini sağlarken, komedi ile dram türlerine eşit mesafe ile konumlanarak iki tür arasında bir denge ortaya koymaktadır. Dolayısıyla iki tür arasındaki en belirgin fark duygusal tonlarında ortaya çıkmaktadır.

5. Türk Sinemasında Dramedi

Tarihsel süreçte Türk sinemasında komedi ve melodram başta olmak üzere korku, gerilim, aksiyon, macera gibi pek çok farklı türden filmin üretimi gerçekleştirilmiştir. Hollywood sinemasında örneğine sık rastlandığı gibi, birden çok film türünün özelliğine aynı filmde yer verilmesinin Türk sinemasının özellikle son döneminin yükselen bir eğilimi olduğu dikkat çekmektedir. Dram ve komedi türlerinin birleşiminden oluşan ve özellikle Türk sinemasının son döneminde popülerlik kazanan dramedic türü bu eğilimde en fazla üretilen film türlerinden biri olmuştur. Türk sinemasında melez bir alt tür olarak dramedinin üretimi, özellikle Türk

sinemasının yeniden yükselişe geçtiği dönem olan 1990'lı yılların sonlarına doğru daha belirgin bir hale gelmiştir.

Tablo 1: Son Dönem Türk Sinemasında Dramedi Türünde Üretilen Film Örnekleri (tsa.org.tr)

	Film	Yapım Yılı	Yönetmen
1	Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni	1990	Yavuz Turgul
2	Propaganda	1999	Sinan Çetin
3	Son	2001	Levent Kırca
4	Şellale	2001	Semir Aslanyürek
5	O Şimdi Asker	2002	Mustafa Altıoklar
6	Dondurmam Gaymak	2005	Yüksek Aksu
7	Hokkabaz	2006	Cem Yılmaz- Ali Taner Baltacı
8	Kısık Ateşte 15 Dakika	2006	Neco Çelik
9	Bayrampaşa Ben Fazla Kalmayacağım	2007	Hamdi Alkan
10	Son Ders: Aşk ve Üniversite	2008	Iraz Okumuş- Mustafa Uğur Yağcıoğlu
11	Neşeli Hayat	2009	Yılmaz Erdoğan
12	Memleket Meselesi	2010	İsa Yıldız
13	Umut Üzümleri	2011	Tunç Okan
14	Kurtuluş Son Durak	2012	Yusuf Pirhasan
15	Pek Yakında	2014	Cem Yılmaz
16	İftarlık Gazoz	2015	Yüksek Aksu
17	Kırık Kalpler Bankası	2015	Onur Ünlü
18	Mucize	2015	Mahsun Kırmızıgül
19	Ekşi Elmalar	2016	Yılmaz Erdoğan
20	Kardeşim Benim	2016	Mert Baykal
21	Sen Benim Her Şeyimsin	2016	Tolga Örnek
22	Kardeşim Benim 2	2017	Mert Baykal
23	Kelebekler	2018	Tolga Karaçelik
24	Azizler	2019	Taylan Biraderler
25	Sen Hiç Ateş Böceği Gördün mü?	2021	Andaç Haznedaroğlu

Dramedi, dram ve komedi türlerine ilişkin özelliklerin aynı filmde harmanlandığı melez bir alt tür olarak izleyiciye hem duygusal hem de gülmeceli bir deneyim sunmaktadır. Türk sinemasında dramedi türü, toplumun yaşadığı zorlukları, sorunları, insan ilişkilerini ve bireysel çatışmaları mizahi bir dille işlemekte; dramatik konuları seyirciyi hüznölendirirken güldürecek şekilde mizah ile yumuşatmaktadır. Türk sinemasında dramedi türünde ele alınan konuların başında toplumsal normlar, toplumdaki dönüşüm süreçleri, bireysel çatışmalar, geleneksel-modern çatışmaları gelmektedir. Bu temalar filmlerdeki atmosferin ağırlaşmasına neden olacakken anlatıya komedi türünün öğelerinin eklenmesi ile seyirciyi hüznölendirirken güldüren bir deneyime dönüşmektedir.

6. Neşeli Hayat Filminde Dramedi Türünün Anlatım Özelliklerinin İzlerini Sürmek

Yönetmenliği Yılmaz Erdoğan tarafından yapılan, senaryosu da yine yönetmen tarafından kaleme alınan 2009 yapımı *Neşeli Hayat* filmi çağdaş Türk sinemasının örnekleri arasında yer almaktadır. Başrollerinde Yılmaz Erdoğan ve Büşra Pekin'in yer aldığı filmin oyuncu kadrosunda ayrıca Ersin Korkut, Erdal Tosun, Rıza Akın, Sinan Bengier, Cezmi Baskın, Burcu Gönner, Gülhan Tekin yer almaktadır. Dramedi türünün Türk sinemasındaki örneklerinden biri olan *Neşeli Hayat* filminde ana karakter Rıza Şenyurt'un başından geçen dramatik olaylar mizahi bir dille sunulmaktadır.

6.1. Filmin Öyküsü

Asıl mesleği aşçılık olan Rıza Şenyurt sahibi olduğu restoranın ekonomik kriz döneminde kapanması nedeniyle işsiz kalmıştır. Rıza yaşamını geçici işler yaparak kazanmaktadır. Ancak evini geçindirmek üzere yaptığı gündelik işler geçimini sağlamakta yetersiz kalmaktadır. Eşi Ayla ve eşinin kardeşi Lokman ile aynı evde yaşayan Rıza ekonomik durumunu düzeltmek için

kozmetik sektöründe faaliyet gösteren *Neşeli Hayat* isimindeki firmaya tüm birikimini yatırır. Aynı mahallede yaşadığı pek çok dostunu da birikimlerini bu firmaya taşımaları konusunda yönlendirir. Kısa süre sonra dolandırıcılık suçlamasıyla firma kapatılır. Rıza da Rıza'nın firmaya satış elemanı olmak üzere getirdiği dostları da tüm birikimini kaybeder. Dolandırılmalarına aracılık ettiği suçlamasıyla arkadaşları Rıza'ya dava açar ve tüm kayıplarının Rıza tarafından tanzim edilmesini talep eder. Rıza ekonomik sorunlarla boğuşurken eşi Ayla'nın kardeşi Lokman evlenmek ister. Rıza kostümlü ürün tanıtımlarında yer alarak geçimini zor bir şekilde sağlarken Lokman'ın düğün masraflarını da üstlenmek durumunda kalır. Tanıtım şirketinden gelen son işte Rıza'nın Noel Baba kostümünü giymesi ve o şekilde bir firmanın tanıtımını yapması gerekir. Noel Baba kostümü ile bir ay çalışarak kazandığını Lokman'ın düğünü için kiralanan salona verir. Düğünde davetlilerin geline ve damada takdim ettikleri takıları Lokman, Rıza'ya vererek borçlarını kapatmasını ister.

6.2. Dramın Komedi ile Buluştuğu Bir Anlatı: *Neşeli Hayat*

Hikayesinden çıkarılacağı üzere yoksulluk, ekonomik sorunlar, iflas, dolandırıcılık, arkadaşlar arası küslük, mesleki sorunlar gibi konuların işlendiği filmde ana karakter Rıza'nın ailesi ve yakın çevresi ile ilişkisi filmin hikayesinin merkezinde yer almaktadır. Rıza'nın iflası dolayısıyla yaşadığı ekonomik sorunlar yakın çevresi ile arasına mesafe girmesine neden olmuştur. Kendi halinde yaşayan, sessiz, hayattaki tüm mücadelesi evini geçindirmek üzere kurulu olan Rıza'nın bu mücadelesi dramatik bir biçimde işlenmektedir. Borçlarını ödemek niyetiyle tüm gününü ayakta geçirerek var gücüyle çalışan Rıza'nın verdiği amansız mücadele seyircide acıma hissi uyandırmakta ve seyircinin Rıza'ya karşı derin bir merhamet beslemesine neden olmaktadır. Rıza'nın restoranının ekonomik krizde ayakta kalmayı başaramaması, dolandırıcı bir firmanın tuzağına düşerek elinde kalan son birikimini de kaybetmesi, arkadaşları tarafından dava edilmesi, kabiliyetinin oldukça üzerinde, alıştığı yaşam biçimininse oldukça uzağında işlerde tutunmaya çalışması, tüm gün ayakta kalarak geçimini sağlayacak parayı kazanmaya çalışması, kasaptan aldığı etin ücretini peşin ödeyemeyecek kadar maddi durumunun kötü olması üzerinden yapılan görsel betimlemeler filmdeki trajik atmosferi güçlendirmektedir. Birey-toplum ilişkisinin Rıza ve çevresi üzerinden ele alındığı filmde bireyin etrafında gelişen dramatik olaylar komedi türünün özellikleri ile sentezlenerek mizahi bir dille aktarılmaktadır. Dramın komedi ile sentezlendiği örnek bir anlatı olarak *Neşeli Hayat* filminde ana karakter Rıza'nın hazırcevap özelliğiyle, her söze verilecek bir yanıtının olmasıyla, ciddi bir durum karşısında zekasını ve espri yeteneğini kullanmasıyla komedi türünü de içine alan melez bir anlatı inşa edilmektedir.

Dramedi türünün bir diğer özelliği olan hikâyenin yaşamın gerçeğine ve gerçekliğine olabildiğince yakın biçimde serimlenmesi özelliği konusunu hayatın içinden alan *Neşeli Hayat* filminde de görülmektedir. Dram ile komedinin sentezlendiği dramedi türünün Türk sinemasındaki önemli örneklerinden biri olarak *Neşeli Hayat* filminde ağırbaşlı ve ciddi konular gülünç bir biçimde ele alınmaktadır. *Neşeli Hayat*'ı yalnızca dram türüne dahil edebilmeyi güçleştiren ve filmi dram ve komedi türlerinin birleşiminden ortaya çıkan melez bir alt tür olan dramedi türüne dahil etmeyi gerektiren filmin hikayesinde maddi sorunlar, dolandırıcılık, yoksulluk ve işsizlik gibi ciddi konuların mizahi bir dille işlenmesidir. Dramın baskın tür olarak anlatının belirleyicisi olduğu filmde ağırbaşlı konuların mizah katılarak işlenmesi bu ağırbaşlı konuların seyirciye yüklediği acı ve hüznün gibi duyguları neşe ve mutluluk ile seyreltmekte; filmi klasik bir dram filminin ağırlığından ve duygu yoğunluğundan kurtarmaktadır.

Rıza karakterinin hayat mücadelesi karşısında seyircinin kapıldığı merhamet hissi Rıza'nın meşgul olduğu günü birlik işlerde kostüm giyerek tanıtım yaptığı sahnelerde neşe hali ile karışmaktadır. Bu anların örneği olarak filmin açılış sahnesinde Rıza yaşadığı ekonomik zorlukları atlatmak için futbol sahasında bir terlik firmasının tanıtımını yapmaktadır. Terlik firmasının tanıtımını terlik maskotu giyerek ve maskot içinde dans ederek gerçekleştiren Rıza

sergilediği hareketler ile seyircinin bu sahneyi tebessüm ederek karşılamasını sağlamaktadır. Henüz filmin açılış sahnesinde bu şekilde dram ile komedinin iç içe geçtiği görülmektedir. Dram türünün komedi türünün unsurları ile birleşmesinden doğan melez bir alt tür olarak dramedi duygusal ve insan yaşamı içerisindeki dramatik deneyimlere mizah katılarak inşa edilmektedir. Bu yanı sıra bir dramedi örneği olarak *Neşeli Hayat* filminde dram türünün acı ve üzüntü verici yanının mizah ile yumuşatılarak sunulması seyircinin filmde acı ve tatlı duyguyu bir arada almasını sağlamaktadır. Dram türünün genel bir özelliği olan kahramanın hayatın inişli-çıkışlı yollarında nasıl bir yolculuk yaptığı/yapacağı Rıza karakterinin zorlu yaşamı üzerinden resmedilmekte; kahramanın bu zorlu yolculuğu güldürü türünün anlatı gelenekleri ile birleştirilerek aktarılmaktadır.

Dramedi türünde karakterler dram türünde olduğu gibi tek boyutlu değil, daha derin ve çok boyutlu resmedilmektedir. Bu şekliyle dramedi karakterlerini hayatın içinden seçme özelliği göstermektedir. İyiler ile kötüler arasındaki ayrımın kalın bir çizgi ile çizildiği dram türünün aksine dramedide bu çizginin belli belirsiz olduğu görülmektedir. *Neşeli Hayat* filmindeki karakterlerin de dramedi türünün hikayedeki kurgusal bir karaktere fiziksel, duygusal ve kişilik özelliklerinin atfedilmesi sürecine uygun olarak tasarlandığı görülmektedir. İyi ve kötü kişilik yapılarının mutlak surette farklı karakterlerde yer alması özelliği dramedi türünün karakterlerinde görülmemekle birlikte iyilik ve kötülük bu karakterlerde aynı anda yer alabilmektedir. *Neşeli Hayat* filminin ana karakteri Rıza kimsenin işine karışmayacak, hayat mücadelesini kendi içinde verecek kadar sessiz, sakın ve kendi halinde ancak dolandırıcı bir firmanın faaliyetlerine aldanacak kadar saf ve kolay kandırılabilen bir karakter ortaya koymaktadır. Rıza'nın eşi Ayla ise Rıza'nın kayınbiraderi Lokman karakteri kadar anlayışsız ancak düğünde davetlilerin kendilerine sunduğu takıları ablasının eşi Rıza'ya borçlarını ödemesi için takdim edecek kadar merhametli ve cömert bir karakter olarak temsil edilmektedir. Lokman'ın ağabeyi Ahmet karakteri kardeşi Lokman'ın yaptığı hata karşısında onu evden kovacak kadar hoşgörüsüz ve katı ancak Lokman'ın düğününe kendisini davet ettiğinde davete icabet edecek kadar affedici bir ağabey karakteri ortaya koymaktadır. Rıza, Ayla, Lokman, Ahmet karakterleri özelinde düşünüldüğünde bir dramedi türü örneği olarak *Neşeli Hayat* filminde karakterlerin farklı ve birbirinin zıttı karakter özelliklerini aynı anda taşıdıkları görülmektedir. Karakterlerinin karşıt özellikleri aynı anda taşınmasıyla *Neşeli Hayat* filmi hayatın gerçekliğini olduğu gibi yansıtmaya yönelik bir anlatı ortaya koymaktadır. Dramedi türünün genel özellikleri arasında yer alan karakterlerinin iyilik ve kötülük arasında salınma durumu bu şekilde filmin ana karakteri Rıza başta olmak üzere diğer karakterlerinde de görülmektedir.

Neşeli Hayat mizahın ve dramın birbirine üstün gelmeden aynı anlatıda bütünleştiği bir hikâye ortaya koymaktadır. *Neşeli Hayat* filmi dram türünün genel özellikleri arasında olduğu gibi konusunu günlük hayattan almaktadır. Anlatı yapısında dram ile mizahı birleştiren *Neşeli Hayat*'ta Rıza karakteri İstanbul'un yoksul mahallelerinden birinde yaşamını sürdürmektedir. Filmin büyük çoğunluğu Rıza ve eşi Ayla'nın birlikte yaşadığı evlerinde geçmektedir. Filmde karakterin evi olarak resmedilen mekânın düzenlemesi Rıza karakterinin sosyo-ekonomik statüsünü ortaya koymaktadır. Rıza'nın yaşadığı mahallenin filmin belli noktalarında geniş çekim açısı ile gösterildiği görülmektedir. Mahallenin geniş çekim açısı ile sunulması Rıza karakterinin sosyo-ekonomik statüsüne ilişkin ipucu içermektedir. Rıza'nın yaşadığı mahallenin geniş açı ile gösterilmesi ayrıca seyirciye karakterin nerede ve kiminle yaşadığına ve çevresiyle nasıl bir ilişki içinde olduğuna dair detay bilgiler sunmaktadır. Rıza'nın tümü birbirine benzer yapılardan oluşan mahalledeki evi küçük, eski ve bakımsız bir durumdadır. İstanbul'un yoksul mahallelerinden birinde yer alan evi ve evindeki donatılar ekonomik sorunlar nedeniyle zorluk yaşayan Rıza karakterinin içinde bulunduğu dramatik durumu vurgulayan unsurlar olarak işlevselleşmektedir. Ekonomik sorunlar, mahalle arkadaşları ile arasındaki husumet, dava süreci gibi detaylar filmdeki dramatik yapıya yoğunluk kazandırmaktadır. Bununla birlikte Rıza

karacterinin hayatını kazanmak üzere tanıtıcı kostümler giymek suretiyle geçici olarak çalıştığı işlerde sergilediği performansı seyirciyi güldürme üzerine mizahi bir dille kurgulandığı görülmektedir. Bir reklam firmasının görevlendirmesiyle Rıza maskot olarak çalışmaktadır. İflası sonrası geçici olarak yaptığı işlerden ilki bir terlik firmasının maskotu olmak ve bu şekilde firmanın tanıtımını yapmaktır. Terlik maskotu içinde dans etmesi, tanıtım yaptığı stadyumda durmaksızın coşkulu hareketlerde bulunması, maskot içinde rahat biçimde hareket edememesi gibi görsel betimlemeler seyirciyi gülümseten anları oluşturmaktadır. Filmde Rıza'nın maskot kostümü giymesini zorunlu hale getiren ekonomik zorluklar dramatize edilirken maskot kostümü görüntüsüyle sergilediği tavırlar seyirciyi güldürmektedir. Bu anlamda melez bir alt tür olarak dramedide dramın ve komedinin bir araya gelerek yeni bir anlatı inşa etmesine *Neşeli Hayat* filminde de rastlanılmaktadır. Dramedi türünün genel özellikleri arasında yer aldığı gibi *Neşeli Hayat* filminde Rıza karakterinin hüznü hayat hikayesinin güldürü öğeleri ile harmanlanarak sunulması filmdeki dramatik atmosferin seyretilmesini sağlamaktadır.

Filmin bir diğer sahnesinde Rıza reklam firması tarafından görevlendirildiği ikinci işinde Noel Baba kostümü giyerek bir oyuncak mağazasının tanıtımını yapmaktadır. Noel Baba kostümü içinde yaşadığı beklenmedik, rastlantısal olaylar filmdeki hüznü ve duygu yüklü yapıyı bu sahnelerde de kırarak gülünç durumların yaşanmasına yol açmaktadır. Noel Baba kostümüyle kendisinden Noel Baba gibi davranması, kahkaha atması, oyuncak firmasına gelenleri eğlendirmesi beklenen Rıza'nın bu beklentileri yerine getirmeye çalışırken verdiği mücadelenin gülünç yanları ön plana çıkarılarak filmin komedi türüne yaklaşmasını sağlamaktadır. Rıza'nın geçimini sağlamak, yaşadığı ekonomik zorlukların üstesinden gelmek üzere yaptığı işlerin içeriğine bakıldığında filmde dram ve komedi unsurlarına bir arada yer verildiği ortaya çıkmaktadır. Filmin dram ile komedi türlerinin birleşiminden doğan dramedie türünün bir örneği olarak değerlendirilebilmesini sağlayan temel unsur Rıza karakterinin yaşamında egemen olan dramatik olayların geçimini sağlamak üzere gerçekleştirdiği işlerde karşılaştığı gülünç durumlar ile birleşmesidir. Terlik maskotu, Noel Baba kostümü; Ayla ve Lokman karakterleri başta olmak üzere tüm karakterlerin filmin geneline yayılan jest ve mimikleri, gülünç davranışları, güldüren sözleri filmin mizahi yapısını güçlendirmektedir. Dramedi türünde dram ve komedinin birlikteliğinden doğan melez anlatı sürekli komik olmak, seyirciyi sürekli güldürmek veya hüznü bir atmosferde geçme zorunluluğunun olmaması durumu (Mittel, 2004, s. 43) iki türün anlatı kalıplarının birleştirilerek sunulduğu *Neşeli Hayat* filminde de bu şekliyle ortaya çıkmaktadır. Dramedinin bir özelliği olan dramın veya güldürünün devamlılığının bir zorunluluk olmaması durumu *Neşeli Hayat* filminde dramı güldürü unsurları ile; güldürüyü ise dramatik unsurlar ile sıralayarak veya iç içe geçirerek sunmasıyla gerçekleşmektedir.

Neşeli Hayat neşeli ve hayat dolu bir hayata sahip olmak için çabalayan kendi halinde, küçük bir ailenin dramını konu edinmektedir. Rıza ve Ayla karakterlerinin eş olarak birbirlerine tutunarak kurdukları aile ekonomik sorunlarla iç içe geçen zorlu yaşamlarına rağmen hayata tutunmaktan, tüm sorunların üstesinden gelmeye çalışmaktan vazgeçmemektedir. İş yerini, tüm birikimini kaybetmesine rağmen evini geçindirmek üzere günü birlik işler yapan Rıza hayattan umudunu kaybetmez. Rıza karakterinin özellikle ekonomik sorunlar etrafında şekillenen zorlu yaşamı dolayısıyla seyirci Rıza karakterine acıma ve merhamet duyguları ile yaklaşırken bu zorlu yaşama rağmen hayata gülümsemeye ve çevresindekileri tebessüm ettirmeye yönelik çabası seyircide de benzer bir etki yaratmaktadır. Bireyin toplum ile ilişkisi iflas, yoksulluk, işsizlik, dolandırılma, husumet gibi menfi durumlar üzerinden resmedildiğinde seyircinin üzerine çöken duygusalılık; yardımlaşma, iyi niyetlilik, güler yüzlülük gibi müspet durumlar üzerinden resmedildiğinde yerini tebessüme bırakmaktadır. Dram türünün komedi ile kucaklaştığı dramedinin öne çıkan örneklerinden biri olarak *Neşeli Hayat*'ta Rıza karakterinin ekonomik zorluklarla geçen yaşamı dramatik bir etki yaratırken bu zorluklarla başa çıkma mücadelesinin komedi türünün anlatı kalıpları içerisinde sunulması filmin anlatı yapısına mizahi bir boyut

kazandırmaktadır. Bu dualite filmin melez bir alt tür olan dramedi türünün temel özelliklerini taşıdığını göstermektedir. Filmde dramın ve komedinin birleşerek melez bir anlatı ortaya koyması bu noktada aşılması güç sorunların, çaresizliklerin, arada kalmışlıkların her bireyin yaşamında karşılaşılabileceği türden durumlar olduğuna işaret etmektedir. Rıza karakterinin yaşamındaki tüm zorluklara rağmen hayata gülümsemeyi ve çevresindekileri gülümsetmeyi ihmal etmeyen tavrı hayatın içinde zıtlıkların bir arada yaşandığını hatırlatmaktadır (İslek, 2018, s. 58)

Dramedi türünün anlatım özelliklerinden bir diğeri de genel bir eğilim olarak türün örneklerinde yumuşak ışık kullanımıdır (Gültekin Akçay, 2011, s. 64-65). Dramedi türünde yumuşak aydınlatmanın tercih edilmesindeki ana neden seyirci için çekimlerin ilgi çekiciliğini artırmak, filmin atmosferini daha mutlu ve daha neşeli bir hale getirmektedir (Özen, 2021, s. 97). *Neşeli Hayat* filminde de benzer bir biçimde filmde ışık kullanımı üzerinde durulduğunda çekimlerde çoğunlukla yumuşak ışık kullanıldığı ve bu kullanımın filmin bütününe yayıldığı görülmektedir. Yumuşak ışığın aydınlatmada birincil tercih olarak kullanımı ayrıca dram ve komedi türlerinin anlatım özelliklerinin dengeli biçimde filme yayılmasını desteklemektedir. Filmde aydınlatma tekniği olarak yumuşak ışık kullanılması dramedi türünün bir özelliği olarak Rıza karakterinin zorlu yaşam mücadelesine tanık olan seyircinin hikâyesinin dokunaklı yapısı karşısında sıkılmasına engel olma amaçlarına hizmet etmektedir. Dram ve komedi türlerinin birleşiminden doğan melez bir alt tür olan dramedi türünün anlatım özelliklerine uygun olarak aydınlatma konusunda yumuşak ışık tekniğinin tercih edilmesinin yanı sıra filmde tercih edilen renkler de filmde anlam üretimini destekleyen bir diğer unsurdur. Hikâye Rıza'nın yaşamını sürdürdüğü mahallede ve evde geçtiğinde görüntüye grinin ve kahverenginin tonlarının egemen olduğu görülmekte ve bu hakimiyet renklerin kasvetli doğasıyla ilişkili olarak sahnelerin hüznü taşıyan yapısına yoğunluk kazandırmaktadır. Rıza karakterinin ekonomik sıkıntılar dolayısıyla içine düştüğü üzüntülü, kaygılı ve karamsar duygu durumunun seyirci tarafından da hissedilebilmesi için grinin ve kahverenginin tonları anlam üretici öğe olarak değer kazanmakta ve filmin dramatik yanını desteklemektedir. Bununla birlikte filmde Rıza'nın maddi sorunlarını düzeltmek üzere girişimlerde bulunduğu sahnelerde ise yeşil ve kırmızı gibi sıcak renkler tercih edilmektedir. İflasının ardından Rıza'nın çalışmaya başladığı *Neşeli Hayat* isimli firmanın toplantısında yeşil rengin ağırlıkta olması; ekonomik durumunu düzeltmek için yaptığı geçici işlerden birinde taşıdığı kostümün kırmızı olması filmde güldürü içeren sahnelerde rengin mizansenin önemli bir öğesi olarak yer aldığının altını çizmektedir. Filmde kullanılan yeşil ve kırmızı gibi canlı ve parlak renkler enerji ve neşe hissi yaratırken; kahverengi ve gri soluk ve mat renkler daha melankolik veya kasvetli bir atmosfer oluşmasını sağlamaktadır. Bu anlamıyla filmde en önemli mizansen unsurlarından biri olan aydınlatma ve renk tercihleri seyircideki hislerin şekillenmesini sağlamaktadır.

7. Sonuç

Film türleri sinema sanatında önemli bir rol oynamaktadır. Türler temelde Hollywood stüdyo sisteminin üretim anlayışının bir sonucu olarak filmlerin ortak olarak taşıdıkları biçim ve içerik özelliklerine göre kategorize edilerek belli bir başlık altında bir araya getirilmesi ile oluşmaktadır. Film türleri genellikle temalar, anlatı yapıları, karakter tipleri, görsel düzenlemeler ve ses kullanımı gibi unsurlara dayalı olarak belirlenmektedir. Sinema tarihinde, birçok film türü ortaya çıkmış ve gelişmiş, bunun yanında bazı türler ise birbirleriyle birleşerek yeni alt türler oluşturmuştur. Sinemanın dinamik bir yapıya sahip olması zaman içerisinde hibrit türlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Komedi ve dram gibi temel türlerin yanı sıra farklı türlerin birleşiminden doğan melez türler seyirciye farklı duygusal deneyimler sunarak sinemanın zenginliğini artırmaktadır. Bu türlerin birleşimi, filmlerin çok katmanlı ve derinlemesine olmasını sağlamakta ve seyirciyi güldürürken düşündürürken, düşündürürken eğlendiren bir anlatı inşa etmektedir. Dramedi de iki türün birleşmesiyle ortaya çıkan melez bir film türüdür. Dramedide filmi

oluşturan tüm unsurların dramatik organizasyonu iki türün bir arada getirilerek melez bir tür elde edilmesi ile gerçekleştirilmektedir. Dramediler dram türünün anlatı kalıplarını komedi türünün anlatı kalıpları ile bütünleştirerek yüce ve sıradan olanın, hüznü ve komik olanın her zaman iç içe geçtiği gündelik bir deneyimden yola çıkmaktadır.

Hollywood'un üretim alışkanlığına dönüşen farklı sinemasal türlerin anlatı özelliklerini aynı filmde buluşturma geleneğinin Türk sinemasında da özellikle son dönem yapımlarında sıklıkla uygulandığı dikkat çekmektedir. Bunun bir örneği dram ve komedi türlerinin birleşiminden melez bir alt tür olarak ortaya çıkan dramedy türünde üretilen *Neşeli Hayat* filmidir. Yılmaz Erdoğan'ın yönetmenliğini yaptığı *Neşeli Hayat* filmi içeriği ve anlatı yapısı göz önünde bulundurulduğunda yalnızca dram türünün özelliklerini değil aynı zamanda komedi türünün özelliklerini de belirgin biçimde taşıyor olması bakımından dramedy türüne ait bir film olarak değerlendirilmektedir. Bir dramedy örneği olarak *Neşeli Hayat* filminde seyircinin duygusal tepkileri uyandırılırken aynı zamanda seyirciyi gülmsetmeye yönelik eğlenceli ve neşeli bir alan da açılmaktadır. *Neşeli Hayat* filminin ana vurgusu mizah da dram da değildir; bunların ötesinde filmin ana vurgusu aynı filmde mizahın ve dramın birleştirilerek sunulmasıdır. Filmde iyiliği ve kötülüğü, acıyı ve tatlıyı bir arada barındıran hayatın kendisinden ilham alarak dram ve komedi türlerinin anlatı geleneklerine ve kalıplarına bir arada yer verilmektedir. Böylece filmin melez bir anlatı ortaya koyarak seyirciyi güldürürken düşündürdüğü gibi hüznendirirken de tebessüm ettirebildiği görülmektedir. Bu doğrultuda dünya sinemasında olduğu gibi Türk sinemasındaki etki alanı da gün geçtikçe artan melez bir film türü olarak dramedinin estetiği ve Türk sinemasında film üretimindeki yeri ileri araştırmaların konusu olabilecek bir potansiyel taşımaktadır. Dahası bu inceleme alanının genişlemesi melez bir tür olarak dramedinin işleyişi, sinemadaki tür sisteminin mevcut durumunun tanımlanmasına ve son dönem dram ve komedi türleri arasındaki etkileşimden doğan dramedinin yaygınlığının ardındaki kültürel süreçleri anlamamıza yardımcı olabilecektir.

Kaynakça

- Abisel, N. (2000). *Popüler sinema ve türler*. İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Adıgüzel, H. Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 17-30.
- Akbulut, H. (2003). Türden türsellğe: kuramlar çerçevesinde tür sinemasına bir bakış. *Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Araştırma Dergisi* (4), 9-38.
- Altman, R. (1996). Cinema and genre. G. N. Smith (Ed). *The Oxford History of World Cinema* içinde (s. 276-285). Oxford University Press.
- Andrew, D. (1984). *Concepts in film theory*. Oxford University Press.
- Aristoteles. (1995). *Poetika*. (İ. Tunalı, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bazin, A. (1982). *The Cinema of cruelty: from Buñuel to Hitchcock*. Seaver Books.
- Bergson, H. (2011). *Gülme*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bordwell, D. (1985). The classical Hollywood style, 1917–60. D. Bordwell, J. Staiger, & K. Thompson (Ed.). *The Classical Hollywood Cinema: Film Style and Mode of Production to 1960* içinde (ss. 1-72). Londra: Routledge.
- Bork, E. (2022). *8 characters of comedy*. 12.02.2024 tarihinde <https://www.flyingwrestler.com/:https://www.flyingwrestler.com/2015/12/8-characters-of-comedy/> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 18.12.2024
- boxofficeturkiye.com*. *boxofficeturkiye.com*: <https://boxofficeturkiye.com/film/aile-arasinda--2013279> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 04.01.2025

- Butler, A. M. (2011). *Film çalışmaları*. İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Erdoğan, N. (2001). Üç seyirci: popüler eğlence biçimlerinin alımlanması üzerine notlar. Ö. Gökçe *Türk film araştırmalarında yeni yönelimler* içinde (ss. 118-126). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Esen, Ş. (2010). *Türk sinemasının kilometre taşları*. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Gültekin Akçay, Z. (2011). Türkiye'de bir dramedi türü: mahalle dizileri. S. C. Yağcı (Ed.). *Beyaz Camın Yerlileri* içinde (ss. 53-84). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Horton, A. (1991). Introduction. A. Horton (Ed.). *Comedy/Cinema/Theory* içinde (ss. 1-24). University of California Press.
- İslek, S. T. (2018). Kelebekler: Garip bir aile komedisi içinde kahramanın yolculuğu. *Sekans* (e8), 40-59.
- Kırel, S. (2011). Sinemada Tür kavramı ve popüler türleri anlamak üzere bir yol haritası denemesi. M. İri (Ed.). *Sinema araştırmaları: Kuramlar, kavramlar, yaklaşımlar* içinde (ss. 243-286). Derin Yayınları.
- Lancioni, J. (2006). Murder and mayhem on wisteria lane: a study of genre and cultural context in desperate housewives. J. Lancioni, A. Kim, & J. McCabe (Ed.). *Reading Desperate Housewives: Beyond the White Picket* içinde (ss. 129-143). I.B.Tauris .
- Langford, B. (2005). *Film genre hollywood and beyond*. Edinburgh University Press.
- Makal, O. (1995). *100 filmde başlangıcından günümüze güldürü komedi filmleri*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Makal, O. (2017). *Yönetmenleri ve filmleriyle gülmenin sineması*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Meusy, J.-J. (2010). Les bandes comiques face à l'arrivée des films « kilométriques ». 1895. *Mille huit cent quatre-vingt-quinze* 61, 149-164.
- Mittel, J. (2004). *Genre and television: from cop shows to cartoons in american culture*. Londra: Routledge.
- Neale, S. (2003). Questions of genre. B. K. Grant (Ed.). *Film Genre Reader III* içinde ss. 45-66). University of Texas Press.
- Neale, S. (2015). Studying genre. G. Creeber (Ed.). *The Television Genre Book* içinde (ss. 3-4). British Film Institute.
- Onaran, A. (1994). *Türk sineması I*. İstanbul: Kitle Yayınları.
- Ö. Bilis, P., & Bilis, A. E. (2024). Türk güldürü sinemasında kahramanın bakış açısından toplumsal eleştiri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 153, 34-49.
- Önk, Ü. Y. (2011). Türk sinemasında türler üzerine bir inceleme. *Journal of Yasar University*, 23(6), 3866-3877.
- Özden, Z. (2004). *Film Eleştirisi*. İstanbul: İmge Kitabevi Yayınları .
- Özen, Ö. (2021). Sinema televizyonda ışığın kullanımı ve etkisi. *Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi*, 3(6), 87-98.
- Özön, N. (1985). *Sinema uygulayımı sanatı tarihi*. İstanbul: Hil Yayınları.
- Özön, N. (2000). *Sinema televizyon: video, bilgisayarlı sinema sözlüğü*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

- Özön, N. (2008). *Sinema sanatına giriş*. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Özuyar, A. (2013). *Türk sinema tarihinden fragmanlar (1896-1945)*. İstanbul: Phoenix.
- Salamova, Z. (2016). Adaptation of stand-up persona to the narratives of sitcom and dramedy. *SERIES. International journal of TV serial narratives.*, 2(1), 35-46.
- Sedita, S. (2006). *The Eight Characters of Comedy: A Guide to Sitcom Acting and Writing*. Atides Publishing.
- Sevindik, A. (2021). *Türk mizah ekolojisi*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- sozluk.gov.tr. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı, Erişim Tarihi: 04.10.2024
- Staiger, J. (2003). Hybrid or inbred: the purity hypothesis and hollywood genre history. B. K. Grant (ed.), *Film Genre Reader III* içinde (ss. 185-189). University of Texas Press.
- Sunal, K. (2001). *TV ve sinemada kemal sunal güldürüsü*. İstanbul: Om Yayınevi.
- Şentürk, R. (2016). *Gülme Teorileri*. İstanbul: Küre Yayınları.
- Taşkın, Y. (2018, Nisan 15). *Sessiz Sinema 1895-1929*. Rıhtım Edebiyat ve Sanat Dergisi: <https://rihtimdergi.com/sessiz-sinema-1895-1929/>, Erişim Tarihi: 28.12. 2024
- Tosun, A. F. (2023). Bir melez alt tür olarak yol komedileri; Sağ Salim film örneği. *Uluslararası Sosyal Bilimler Ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 104-123.
- Yağız, N. (2015). Sinemada türler. *Türk ve İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 159-166.